

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни
та глобальних викликів**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 358.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Васишин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

УДК 304
ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Чайка В.В., доктор філософії з історії та археології, викладач кафедри культурології
(chayka@nubip.edu.ua)

Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна

Екологічна культура — система знань, цінностей, уявлень та практичних навичок, пов'язаних зі збереженням довкілля та збалансованим використанням природних ресурсів. Вона має важливе значення для збереження природних ресурсів та збереження здоров'я людей. Розглядаючи екологію як взаємодію, предметом екологічної культури є людське буття. Людина повинна розуміти важливість збереження природи та природних ресурсів, бути відповідальною за свої дії та уникати дій, які можуть завдати шкоди довкіллю.

Пізнання ж природи людиною завжди виступало одним з найважливіших засобів її активного перетворення відповідно до багатоманітних практичних потреб самої людини. Екологічний аспект свідомості повинен був якоюсь мірою відразу виконувати протилежну функцію — обмежити втручання людини в природні процеси рамками екологічно

допустимих на даному етапі історичного розвитку умов. Внаслідок цієї особливості екологічна свідомість у своїй завершеній формі не могла виникнути стихійно. Навпаки, вона покликана, за своєю суттю, протистояти стихійно належному людині прагненню до нічим не обмеженої експансії в природу і самоствердження себе таким чином саме як істоти соціальної і розумної. Вся попередня історія людства складалась як постійна і напружена боротьба за самоствердження людини в світі природи шляхом «перемог» над нею. Але за кожен таку «перемогу» природа досить жорстоко «мстилась», про що свідчать факти далекої і не зовсім історії взаємодії суспільства з оточуючим природним середовищем. [3].

У контексті цифрових технологій, трансформації комунікації формується новий простір культурних цінностей. Найголовнішим бастионом збереження культури як цілісності, яка актуалізує цілісність людини, стають національні культури [1, С.14].

Ми вважаємо, що екологічна культура населення стала надважливим питанням для України в умовах нинішніх реалій. Проблема формування екологічної культури є актуальною як у загальнолюдському плані, так і в контексті розвитку кожного окремого етносу. Перед науковцями постає необхідність вивчати механізми формування екологічної культури українського етносу в процесі його історичного розвитку й виявляти її нові можливі перспективи в сучасному суспільстві. Розвиток екологічної культури допоможе створити більш стійке та здорове середовище для життя людей та інших живих організмів.

Людина, як соціальна істота, знаходиться в постійній взаємодії з оточуючим її світом, з іншими людьми та безперервно ідентифікує себе з різними соціальними групами, визначає свій статус у суспільстві, відношення до тих або інших подій [2, С.144]. Саме екологічна культура України включає в себе систему цінностей, знань та навичок, які допомагають забезпечити збалансований розвиток суспільства та природних багатств. Україна має багату природну спадщину, що потребує особливої уваги та дбайливого ставлення. Тому вона базується на принципах охорони навколишнього середовища, енергозбереження та використання відновлюваних джерел енергії. З цією метою в Україні проводяться численні заходи з розвитку екологічної культури, а саме: екологічні освітні програми, організуються екскурсії, спеціальні заходи для дітей, завдяки ним інформується громадськість про екологічні проблеми та способи їх вирішення.

Центральне місце серед перспектив розвитку екологічної культури в Україні належить екологічній освіті. Під екологічною освітою розуміється психолого-педагогічний процес впливу на людину, метою якого є формування теоретичного рівня екологічної свідомості, що в систематизованому вигляді відображає різноманітні аспекти єдності світу, закономірності діалектичної єдності суспільства та природи, певні знання та практичні навички раціонального природокористування. Екологічна освіта покликана допомогти людині усвідомити причини можливих екологічних змін, підказати шлях запобігання негативним виявам [4].

Одне з найбільш складних завдань, які стоять перед українським суспільством у сучасний період, — це формування екологічної свідомості населення. Нинішній стан екологічної свідомості українців надто суперечливий. Найбільш ефективними формами його реалізації є екологічна освіта й наука. Важливо розуміти не просто про накопичення знань у галузі екології, а про осмислене оволодіння ними, формування на їх основі нового світогляду, підходу до будь-яких політичних, соціальних, господарських питань, насамперед, із точки зору збереження природи, оскільки низький рівень екологічної грамотності мають не тільки групи людей, суспільства, регіони, а й людство в цілому.

Для розвитку екологічної культури необхідно проводити екологічну освіту на всіх рівнях - від дитячих садків до вищих навчальних закладів. Також важливо впроваджувати екологічні стандарти та практики в різних сферах життя, таких як промисловість, будівництво, транспорт тощо. Кожна людина повинна розуміти важливість збереження природи та природних ресурсів, бути відповідальною за свої дії та уникати дій, які можуть завдати шкоди довкіллю. Відповідно, включати ряд практичних дій, таких як економне використання енергії та води, сортування відходів, використання відновлюваних джерел

енергії, відмова від використання одноразових пластикових речей та інше.

Перелік посилань

1. Чорний Р.В. Екологія культури як феномен гуманізації сучасного соціокультурного простору. – Київ, 2022. С.14.
2. Шершова Т.В. Культурна пам'ять як чинник формування національної ідентичності (на матеріалах народно-пісенних практик Полтавщини. – Київ, 2021. С.144.
3. https://stud.com.ua/46451/pedagogika/ekologichna_kultura_osobistosti
4. <https://referatss.com.ua/work/shho-take-kultura-i-v-chomu-poljagaie-svoieridnist-ekologichnoi-kulturi>